

Finanse podkarpackich jednostek samorządu terytorialnego

Spis treści

1. Sytuacja makroekonomiczna i finanse państwa	2
2. Budżety samorządowe po 2019 roku	4
2.1. Podstawowe dane	4
2.2. Dochody	5
2.3. Wydatki	6
2.4. Deficyt i dług	10
3. Budżet państwa i budżety samorządowe na rok 2020	12
4. Indeks i ranking jakości życia w województwie podkarpackim	13
4.1. Założenia	13
4.2. Zmienne	14
4.3. Aktualizacja bazy danych	14
4.4. Wyniki rankingu	14
5. PKB województwa podkarpackiego na tle Unii Europejskiej	19
6. Opinia IBAF o ustawie budżetowej na rok 2020	20

Wstęp

Seminaria Samorządowe IBAF są cyklem regularnie organizowanych spotkań, na których prezentujemy wyniki prowadzonych w Instytucie Badań i Analiz Finansowych Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania badań poświęconych finansom samorządowym województwa podkarpackiego. Na kolejnych seminariach zamierzamy prezentować także wyniki innych prac prowadzonych w IBAF.

Marcowe seminarium poświęcone będzie:

- analizie wykonania budżetów JST za rok 2019 w województwie podkarpackim,
- budżetowi państwa na rok 2020 i jego wpływowi na budżety samorządowe,
- wieloletnim prognozom finansowym uchwalonym przez podkarpackie JST na lata 2020-2023
- rankingowi jakości życia w gminach województwa podkarpackiego po uwzględnieniu danych opublikowanych w ostatnim kwartale.

IBAF

Instytut Badań i Analiz Finansowych jest jednostką naukowo-badawczą Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, mającą na celu rozwój i propagowanie wiedzy finansowej oraz jej transfer do praktyki biznesowej.

Zakres działania Instytutu obejmuje m.in. prowadzenie badań naukowych w dziedzinie szeroko rozumianych finansów i publikowanie ich wyników w kraju i za granicą, stymulowanie wymiany poglądów, opinii i myśli w tej dziedzinie poprzez organizowanie kongresów, konferencji, sympozjów i seminariów naukowych, podejmowanie inicjatyw edukacyjnych mających na celu podnoszenie wiedzy na temat zjawisk i zagadnień finansowych, w tym m.in. organizowanie szkoleń, warsztatów, studiów podyplomowych, wykładów otwartych itp., projektowanie i wdrażanie rozwiązań biznesowych usprawniających zarządzanie finansami przedsiębiorstw a także doradztwo finansowe na rzecz organizacji i podmiotów różnego rodzaju.

Publikacje IBAF	Wyniki prac prowadzonych w IBAF prezentowane są na stronie internetowej ibaf.edu.pl i publikowane w wydawanym w IBAF kwartalniku o nazwie Financial Internet Quarterly (https://finquarterly.com/).
Źródła danych	Przy opracowaniu poniższego raportu korzystaliśmy przede wszystkim z ogólnie dostępnych danych publikowanych przez Ministerstwo Finansów, Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Dane o pracach nad ustawą budżetową pochodzą z dokumentów publikowanych na stronach internetowych Sejmu i Senatu. Wykorzystaliśmy również informacje zawarte w bazach danych tworzonych i aktualizowanych przez IBAF na potrzeby naszych badań.
Agregacja danych	W celu syntetycznego przedstawienia danych o finansach jednostek samorządu terytorialnego z województwa podkarpackiego, zastosowano dwa schematy agregacji danych: 1) podział według rodzajów jednostek, z wyróżnieniem samorządu województwa, powiatów, miast na prawach powiatu, gmin miejskich, gmin miejsko-wiejskich oraz gmin wiejskich; 2) podział na 26 jednostek: – samorząd województwa, – cztery miasta na prawach powiatu – 21 jednostek obejmujących powiat i leżące na jego obszarze gminy. Zastosowanie drugiego z podanych schematów umożliwia porównywanie finansów miast na prawach powiatu z finansami pozostałych – poza istotnie odmiennym samorządem województwa – JST z terenu województwa.

1. Sytuacja makroekonomiczna i finanse państwa

Gospodarka polska utrzymuje – w sferze realnej – stały wzrost, chociaż jego tempo wyraźnie maleje. Narastają natomiast zagrożenia, wynikające zarówno z czynników zewnętrznych, takich jak epidemia korony wirusa i związane z tym perturbacje czy też problemy z uzgodnieniem budżetu UE i zasad gospodarki finansowej UE na lata 2021-2027, jak i z problemów wewnętrznych. Szczególnej uwagi wymaga tu pogarszający się stan finansów publicznych i wyraźnie przyspieszająca inflacja.

PKB	Według wstępnych danych GUS produkt krajowy brutto w 2019 r. był – w ujęciu realnym – o 4,1% wyższy niż w 2018 r. Ze względu na znacznie szybszy wzrost eksportu niż importu (w cenach bieżących saldo eksportu i importu było w 2019 r. o 47% wyższe niż w roku 2018), spożycie i akumulacja – w cenach stałych – wzrosły mniej niż PKB – spożycie o 3,9%, akumulacja – o 1,8%, przy czym nakłady na środki trwałe wzrosły o 6,9%. Po raz piąty z rzędu dynamika wzrostu PKB mierzona wskaźnikiem „analogiczny kwartał poprzedniego roku = 100” okazała się niższa od wskaźnika z poprzedniego kwartału. Wartość PKB w 2019 r. w cenach bieżących GUS oszacował na 2.265,0 mld zł – o ok. 1,2% więcej niż przyjęto w założeniach do ustawy budżetowej na rok 2020.
Ceny	W 2019 r. średni poziom cen towarów i usług konsumpcyjnych był o 2,3% wyższy niż 2018 r., przy czym w całym 2019 r. z miesiąca na miesiąc rosły wskaźniki wzrostu cen liczone w relacji do analogicznego miesiąca poprzedniego roku, od 99,8% w styczniu 2019 r. do 103,4% w grudniu. Na przyspieszającą inflację wskazują również obliczane przez GUS mierniki inflacji bazowej
Kursy walutowe	W okresie od 31 grudnia 2018 r. do 31 grudnia 2019 r. złoty wzmocnił się w relacji do euro o ok. 1% i osłabił się w stosunku do wszystkich głównych walut, w tym do dolara USA – o ok. 1%, do funta – o 4,3%, a do franka szwajcarskiego – o 2,7%. W 2020 r. nastąpiło dalsze osłabienie złotego w relacji do euro, dolara i franka szwajcarskiego.

Wynagrodzenia	W IV kwartale 2019 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne brutto w gospodarce narodowej wyniosło – według danych GUS – 5113,35 zł i było o 6,9% wyższe od przeciętnego wynagrodzenia z IV kwartału 2018 r. Realna wartość przeciętnego wynagrodzenia wzrosła więc w 2018 r. o ok. 4,5%. W sektorze przedsiębiorstw przeciętne wynagrodzenie, wynoszące w IV kwartale 2019 r. 5283,83 zł, było o 6,2% wyższe niż w IV kwartale 2018 r. Nie opublikowano jeszcze danych za rok 2019 o wzroście wynagrodzeń w sferze budżetowej.
Emerytury i renty	Przeciętna miesięczna nominalna emerytura z systemu pozarolniczego wyniosła w grudniu 2019 r. 2373,86 zł i była o 4,5% wyższa niż w grudniu 2018 r. Jeszcze bardziej wzrosły renty – renty z tytułu niezdolności do pracy o 5,8%, a renty rodzinne – o 5,4%. Pomiedzy styczniem 2019 r. i styczniem 2020 r. liczba emerytów i rencistów z systemu pozarolniczego wzrosła o 92 tysiące, czyli o ok. 1,2%, a liczba emerytów i rencistów rolniczych zmalała o 3,1%. Przeciętna emerytura i renta rolnicza wyniosła w grudniu 2019 r. 1173,67 zł i była o 7% wyższa niż w grudniu 2018 r. Liczba świadczeniobiorców KRUS zmniejszyła się w 2019 r. o 3,3%.
Bezrobocie	Nadal zmniejsza się stopa bezrobocia rejestrowanego. W końcu 2019 r. wynosiła ona 5,2% – o 0,6 punktu procentowego mniej niż w końcu 2018 r. W styczniu 2020 odnotowano wzrost stopy bezrobocia do 5,5%. Stopa bezrobocia w Polsce liczona zgodnie z metodologią Eurostatu wyniosła w końcu 2019 r. 3,3% przy średniej dla całej UE wynoszącej 6,4%, a dla strefy euro – 7,6%. Najniższą stopę bezrobocia w UE odnotowano w końcu 2019 r. w Czechach (2,0%), a najwyższą – w Grecji (17,3%).
Budżet państwa	Według wstępnych, szacunkowych danych Ministerstwa Finansów, dochody budżetu państwa w 2019 r. wyniosły ok. 400,6 mld zł i były o 3,3% wyższe od dochodów planowanych. Według tych samych danych wydatki budżetu państwa wyniosły ok. 414,2 mld zł, czyli ok. 99,5% limitu ustalonego w ustawie budżetowej. W efekcie takiego ukształtowania dochodów i wydatków budżetu państwa deficyt budżetu państwa wyniósł ok. 13,7 mld zł – o 14,8 mld zł poniżej jego prognozowanej wielkości. Dane sprawozdawcze za 11 miesięcy 2019 r. wskazują przy tym, iż znacznie mniejsze od planowanych okazały się wydatki na inwestycje, gdyż do końca listopada 2019 r. wykorzystano zaledwie 53,1% limitu tych wydatków. Wskazuje to – już kolejny rok z rzędu – na nierzetelne planowanie wydatków majątkowych i niewłaściwe przygotowanie zadań inwestycyjnych planowanych do finansowania ze środków budżetowych.
Środki europejskie	Wyniki wykonania budżetu europejskich (BŚE) nie są jeszcze znane. Na podstawie danych sprawozdawczych za listopad 2019 r. i podanej przez Ministerstwo Finansów wstępnej oceny wyniku BŚE w całym roku 2019 (+2,6 mld zł) można uznać, że dochody BŚE zostały zrealizowane na poziomie bardzo bliskim zakładanemu, a wydatki były wyraźnie mniejsze od planowanych. Analizując dane opisujące wykonanie BŚE pamiętać należy, że dochody BŚE są uzależnione nie tylko od tego, jakie środki zostaną przekazane do Polski z budżetu UE, ale i od decyzji Ministra Finansów zaliczających wpływ z UE do dochodów BŚE.
Dług publiczny	Dług Skarbu Państwa wyniósł na koniec 2019 r. 973,3 mld zł i był o 19,1 mld zł wyższy niż na początku 2018 r. Nie zostały jeszcze opublikowane dane o wielkości państwowego długu publicznego w końcu 2019 r., ale na podstawie informacji o stanie zadłużenia państwa w końcu III kwartału 2019 r. i o wzroście zadłużenia Skarbu Państwa w IV kwartale 2019 r. można założyć, że państwowy dług publiczny wyniósł w końcu 2019 r. ok. 1.010 mld zł, czyli ok. 44,6% wstępnie oszacowanej wartości PKB (w cenach bieżących) w 2019 r.
Budżet państwa na rok 2020	Dnia 14 lutego 2020 r. Sejm uchwalił ustawę budżetową na rok 2020, w której ustalono: – dochody i wydatki budżetu państwa w wysokości 435.340 mln zł, – dochody budżetu środków europejskich w wysokości ok. 71.448,7 mln zł, – wydatki budżetu środków europejskich w wysokości ok. 88.402,5 mln zł i wynikający stąd deficyt budżetu środków europejskich w wysokości ok. 16.953,9 mln zł. Formalne zrównoważenie budżetu państwa osiągnięto poprzez zastosowanie kilku operacji quasi-fiskalnych, powodujących sztuczne obniżenie deficytu, a polegających m.in. na przeniesieniu części wydatków budżetu państwa do funduszy celowych, niedysponujących własnymi środkami umożliwiającymi sfinansowanie tych wydatków oraz na finansowaniu niektórych wydatków (dotacje dla mediów publicznych, część subwencji dla uczelni publicznych) nieodpłatnie przekazywanymi obligacjami Skarbu Państwa. Według naszych obliczeń poprawne ujęcie tych wydatków w budżecie państwa spowodowałoby powstanie deficytu budżetowego wynoszącego co najmniej 21 mld zł, czyli ok. 0,9% szacowanej wielkości PKB w 2020 r.

Budżet państwa na rok 2020 został oparty na dość ryzykownych założeniach makroekonomicznych i równie ryzykownych założeniach dotyczących dochodów budżetowych. W naszym przekonaniu stwarza to znaczące ryzyko niepełnego wykonania wydatków budżetowych

W dniu 27 lutego 2020 r. Senat zgłosił 94 poprawki do uchwalonej przez Sejm ustawy budżetowej, proponując daleko idące zmiany w limitach wydatków i prognozach dochodów budżetowych. Debata nad poprawkami Senatu odbędzie się nie wcześniej niż w ostatnich dniach marca, nie należy jednak spodziewać się istotnych zmian spowodowanych przyjęciem poprawek Senatu przez Sejm.

2. Budżety samorządowe po 2019 roku

Podstawą przedstawionej poniżej syntetycznej analizy wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa podkarpackiego były opublikowane przez Ministerstwo Finansów sprawozdania budżetowe z wykonania dochodów i wydatków budżetowych wszystkich jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa. Wykorzystano również sprawozdania (także publikowane przez Ministerstwo Finansów) za rok 2018 oraz 2019. Do obliczenia wskaźników na jednego mieszkańca wykorzystano opublikowane przez GUS dane o liczbie mieszkańców za pierwsze półrocze 2019 roku¹.

2.1. Podstawowe dane

Dochody

Dane ze sprawozdań budżetowych JST za rok 2019 pokazują, że wykonanie budżetów samorządowych przebiegało podobnie jak w roku 2018. Na koniec roku 2019 zrealizowano dochody o 8,4% większe niż w 2018 r. Oznacza to, że zaawansowanie planu dochodów jest wyższe niż przed rokiem. Plan dochodów podkarpackich JST zakładał ich bardzo umiarkowany wzrost. Jednakże już po trzech kwartałach 2019 roku dało się zaobserwować wyższe wartości niż zapisane w planie na cały 2019 rok. W rezultacie dochody zrealizowane w 2019 roku przekraczają kwoty zapisane w planie o blisko 6%.

Wydatki

W 2019 roku pomimo wzrostu wydatków o 4,5% w stosunku do roku poprzedniego, nie wykorzystano założonego limitu. Obserwuje się znaczny wzrost łącznych wydatków JST z terenu województwa podkarpackiego. Ich wartość była o ponad 600 mln zł wyższa od tej z 2018 roku – mimo wyraźnego ograniczenia – w stosunku do limitów określonych w uchwałach budżetowych – wydatków majątkowych.

Do końca 2019 roku JST województwa podkarpackiego wykorzystały ok. 98,2% (po III kwartale było to zaledwie 67,3%) limitu wydatków ustalonego w ich pierwotnych uchwałach budżetowych.

Tabela 1. Dochody i wydatki JST województwa podkarpackiego w latach 2018-2019

Treść	2018	2019		4 : 2	4 : 3
	Wykonanie	Plan	Wykonanie		
	mln zł		%		
1	2	3	4	5	6
Dochody	13.749,8	14.122,6	14.906,7	108,4	105,6
Dochody własne	4.781,1	5.020,2	5.354,1	104,6	106,7
Subwencje ogólne	3.914,8	4.148,9	4.320,3	110,4	104,1
Dotacje	5.054,0	4.953,5	5.232,3	103,5	105,6
Wydatki	14.146,7	15.057,0	14.779,5	104,5	98,2
Wydatki bieżące	10.713,5	11.404,0	11.880,6	110,9	104,2
Wydatki majątkowe	3.433,2	3.653,0	2.898,9	84,4	79,4
Wynik	-396,9	-934,4	127,2	x	x

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

¹ Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym (stan w dniu 30.06.2019), Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2019

Analiza budżetów poszczególnych JST województwa podkarpackiego pokazuje bardzo znaczące zróżnicowanie dochodów i wydatków. Ilustruje to zamieszczona poniżej tabela, w której przedstawiono podstawowe wielkości budżetowe za rok 2019 przeliczone na jednego mieszkańca.

Tabela 2. Zróżnicowanie dochodów i wydatków gmin po IV kwartale 2019 r. na mieszkańca

Jednostki samorządu terytorialnego	Dochody	Dochody własne	Wydatki	Wydatki bieżące	Wynagrodzenia	Wydatki majątkowe
Ogółem JST	2 470,8	887,4	2 449,7	1 969,2	817,8	480,5
Samorząd województwa	544,2	149,6	497,1	282,3	87,2	214,8
Gminy i powiaty						
Bieszczadzki	3 714,2	1 491,0	3 784,6	3 087,6	1 383,4	697,0
Brzozowski	2 958,4	812,0	2 890,8	2 560,5	1 215,9	330,3
Dębicki	3 194,3	1 190,9	3 222,2	2 502,0	1 099,8	720,2
Jarosławski	3 125,6	1 092,9	3 052,4	2 654,6	1 093,4	397,8
Jasielski	2 981,5	949,1	2 857,4	2 558,6	1 028,0	298,8
Kolbuszowski	2 855,0	810,6	2 840,4	2 406,5	964,9	433,9
Krośnieński	2 891,6	962,8	2 919,4	2 316,7	933,4	602,7
Leżajski	3 289,6	1 002,5	3 169,4	2 571,2	1 147,5	598,2
Lubaczowski	3 554,0	1 055,8	3 636,2	2 777,4	1 257,1	858,8
Łańcucki	3 063,0	1 136,9	2 905,0	2 574,5	1 093,7	330,4
Mielecki	3 300,6	1 347,6	3 227,5	2 637,3	1 066,4	590,2
Niżański	3 063,7	916,5	3 063,3	2 330,7	948,5	732,7
Przemyski	2 858,2	914,9	2 728,3	2 345,2	877,3	383,1
Przeworski	3 086,1	895,0	3 038,5	2 565,0	1 024,2	473,5
Ropczycko-sędziszowski	3 421,6	1 237,1	3 518,2	2 827,5	1 227,8	690,7
Rzeszowski	3 160,7	1 130,0	3 166,9	2 521,4	997,7	645,5
Sanocki	3 088,5	1 192,9	3 107,7	2 563,9	1 103,0	543,9
Stalowowolski	3 280,5	1 425,3	3 427,0	2 649,8	1 114,5	777,2
Strzyżowski	3 167,1	850,1	3 274,3	2 598,3	1 157,8	676,0
Tarnobrzegi	2 965,8	1 094,9	2 991,0	2 312,4	1 051,4	678,6
Leski	3 515,5	1 495,3	3 686,6	2 699,9	1 124,7	986,6
Miasto Krosno	8 969,9	3 296,6	8 355,7	6 751,9	2 874,8	1 603,8
Miasto Przemyśl	6 683,6	2 527,4	6 409,5	6 078,8	2 700,6	330,7
Miasto Rzeszów	7 541,2	3 698,7	7 864,4	6 401,7	2 674,2	1 462,7
Miasto Tarnobrzeg	6 214,9	2 493,9	6 184,1	5 708,7	2 589,4	475,4

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Średnia wartość dochodów JST przypadających na jednego mieszkańca województwa w roku 2019 wyniosła 2 470,8 zł, co oznacza kwotę o 5,7% wyższą od zaplanowanej na 2019 rok i wynoszącej 2 337,4 zł.

Po stronie wydatków JST uwagę zwraca przede wszystkim zróżnicowanie kategorii wydatków o charakterze majątkowym oraz wydatków na wynagrodzenia. Największe zróżnicowanie w przeliczeniu na mieszkańca wykazują wydatki majątkowe w miastach na prawach powiatu w Krośnie i w Rzeszowie. Były one ponad pięciokrotnie wyższe od najsłabiej wypadających pod tym względem gmin powiatu jasielskiego. Drugą równie mocno zróżnicowaną wielkością były dochody własne w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W Rzeszowie były one ponad czterokrotnie wyższe od wypadających najsłabiej w tym zestawieniu gmin powiatu brzozowskiego oraz kolbuszowskiego. Uwagę zwraca też bardzo niski poziom wydatków majątkowych w Przemyślu i Tarnobrzegu.

2.2. Dochody

Dochody zrealizowane przez JST województwa podkarpackiego w 2019 roku wyniosły ok. 14,9 mld zł i były o ponad 4 mld zł wyższe niż po III kwartale 2019 roku. Dochody podkarpackich samorządów przewyższyły o ponad 5% kwotę dochodów zaplanowanych na ten rok. Równocześnie zrealizowane dochody były o 8% wyższe niż przed rokiem.

W łącznej kwocie dochodów JST województwa podkarpackiego na koniec 2019 roku nieznacznie (w porównaniu do III kwartału 2019 r.) zmieniła się ich struktura. Dochody własne stanowiły 36%, dochody z subwencji ogólnej 29%, a dochody z dotacji – 35% ogółu dochodów. Różnice w strukturze dochodów widoczne są także w przekroju poszczególnych kategorii JST. W samorządzie województwa największy udział w dochodach miały dotacje celowe (48%), w powiatach subwencja ogólna (43%), a miastach na prawach powiatu dochody własne (44%). W gminach miejskich przeważającą część dochodów (53%) stanowiły dochody własne, natomiast w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich – dotacje celowe. W obu kategoriach JST stanowiły one 40% łącznych dochodów.

Największe dochody na jednego mieszkańca (tj. 7 402,9 zł) zrealizowały miasta na prawach powiatu. W gminach wiejskich ich wartość wynosiła 5 132,4 zł, w gminach miejsko-wiejskich 5 043,3 zł, a w gminach miejskich 5 207,0 zł.

Tabela 3. Dochody JST województwa podkarpackiego w latach 2018-2019

Treść	2018		2019		3:2	4:3
	Wykonanie	Plan	Wykonanie			
	mln zł			%		
1	2	3	4	5	6	
Dochody	13.749,8	14.122,6	14.906,7	102,7	105,6	
Samorząd województwa	1.197,3	1.288,0	1.157,7	107,6	89,9	
Miasta na prawach powiatu	2.324,2	2.481,3	2.584,8	106,8	104,2	
Powiaty	1.934,4	1.900,7	2.057,6	98,3	108,3	
Gminy (bez MPP)	8.293,9	8.452,6	9.106,6	101,9	107,7	
Dochody własne	4.781,1	5.020,2	5.354,1	105,0	106,7	
Samorząd województwa	370,3	314,5	318,2	84,9	101,2	
Miasta na prawach powiatu	1.036,7	1.108,4	1.144,8	106,9	103,3	
Powiaty	551,3	556,1	696,4	100,9	125,2	
Gminy (bez MPP)	2.822,7	3.041,2	3.194,7	107,7	105,0	
PIT	1.879,4	2.068,6	2.079,4	110,1	100,5	
Samorząd województwa	60,4	66,5	62,5	110,1	94,0	
Miasta na prawach powiatu	447,4	489,5	492,0	109,4	100,5	
Powiaty	291,5	314,8	327,7	108,0	104,1	
Gminy (bez MPP)	1.080,2	1.197,7	1.197,2	110,9	100,0	
Subwencje ogólne	3.914,8	4.148,9	4.320,3	106,0	104,1	
Samorząd województwa	242,0	263,2	279,1	108,8	106,0	
Miasta na prawach powiatu	600,9	662,3	711,6	110,2	107,4	
Powiaty	801,1	851,1	882,4	106,2	103,7	
Gminy (bez MPP)	2.270,8	2.372,2	2.447,1	104,5	103,2	
Dotacje	5.054,0	4.953,5	5.232,3	98,0	105,6	
Samorząd województwa	585,0	710,3	560,4	121,4	78,9	
Miasta na prawach powiatu	686,5	710,6	728,4	103,5	102,5	
Powiaty	582,0	493,5	478,7	84,8	97,0	
Gminy (bez MPP)	3.200,4	3.039,2	3.464,8	95,0	114,0	

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

2.3. Wydatki

Na koniec 2019 roku wydatki podkarpackich JST wyniosły ok. 14,78 mld zł i były o 4% wyższe niż przed rokiem. Równocześnie wskazać należy, że wydatki bieżące, które wyniosły ok. 11,9 mld zł były o prawie 11% wyższe niż w 2018 roku i stanowiły ok. 80% wszystkich wydatków budżetowych podkarpackich jednostek samorządowych.

Z kolei wydatki majątkowe w całym 2019 roku wyniosły niewiele poniżej 1,6 mld zł i były o ok. 8,4% niższe niż przed rokiem.

Wydatki samorządu województwa podkarpackiego na koniec 2019 roku były o 5% wyższe niż w roku poprzednim, ale równocześnie o ok. 2% mniejsze od planu na 2019 rok.

Tabela 4. Wydatki i wynik budżetów JST województwa podkarpackiego w latach 2018-2019 według rodzajów jednostek

Treść	2018		2019		3:2	4:3
	Wykonanie	Plan	Wykonanie			
	mln zł			%		
1	2	3	4	5	6	
Wydatki	14 146.7	14 779.5	15 057.0	104.5	101.9	
Samorząd województwa	1 143.0	1 057.5	1 365.1	92.5	129.1	
Miasta na prawach powiatu	2 393.8	2 601.2	2 693.9	108.7	103.6	
Powiaty	1 944.5	1 974.3	1 984.7	101.5	100.5	
Gminy	8 665.4	9 146.4	9 013.2	105.6	98.5	
Wydatki bieżące	10 713.5	11 880.6	11 404.0	110.9	96.0	
Samorząd województwa	587.1	600.5	658.9	102.3	109.7	
Miasta na prawach powiatu	1 913.2	2 199.3	2 042.2	115.0	92.9	
Powiaty	1 490.2	1 615.3	1 741.6	108.4	107.8	
Gminy	6 723.0	7 465.5	6 961.3	111.0	93.2	
Wynagrodzenia	4 587.4	4 933.9	4 524.6	107.6	91.7	
Samorząd województwa	181.2	185.6	186.8	102.4	100.6	
Miasta na prawach powiatu	862.3	940.7	871.1	109.1	92.6	
Powiaty	902.8	980.6	682.8	108.6	69.6	
Gminy	2 641.1	2 827.0	2 783.9	107.0	98.5	
Świadczenia	2 613.4	3 026.4	2 455.7	115.8	81.1	
Samorząd województwa	6.8	6.6	4.9	96.9	74.4	
Miasta na prawach powiatu	337.4	428.4	320.0	127.0	74.7	
Powiaty	51.4	58.1	44.3	113.0	76.4	
Gminy	2 217.8	2 533.3	2 086.4	114.2	82.4	
Wydatki majątkowe	3 433.2	2 898.9	3 653.0	84.4	126.0	
Samorząd województwa	555.9	457.0	706.3	82.2	154.5	
Miasta na prawach powiatu	480.6	401.9	651.7	83.6	162.2	
Powiaty	454.4	359.0	243.2	79.0	67.7	
Gminy	1 942.4	1 680.9	2 051.9	86.5	122.1	
Wynik	-396.9	127.2	-934.4	-32.1	-734.5	
Samorząd województwa	54.3	100.1	-77.1	184.6	-77.0	
Miasta na prawach powiatu	-69.6	-16.4	-212.6	23.5	1 300.2	
Powiaty	-10.1	83.2	-84.0	-824.0	-100.9	
Gminy	-371.5	-39.8	-560.6	10.7	1 408.5	

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Wydatki bieżące

Samorządy województwa podkarpackiego wydały w 2019 roku na wydatki bieżące o 10% więcej niż zaplanowano, w tym na wynagrodzenia przeznaczyły one o ok. 9% więcej środków, a na dodatkowe świadczenia o ponad 20% więcej. Wyższe kwoty wydatków bieżących planowanych w relacji do rzeczywiście poniesionych wydatków w 2019 roku odnotowuje się w miastach na prawach powiatu (o 8%) oraz gminach ogółem (o 7%). Najwyższe wydatki bieżące przypadające na jednego mieszkańca odnotowano w miastach na prawach powiatu (6 298,7 zł). Średnie wydatki na jednego mieszkańca w gminach oscylowały wokół 4 185,5 zł, w gminach miejskich wyniosły one 4 390,7 zł, w gminach wiejskich – 4 154,4 zł, natomiast w gminach miejsko-wiejskich były nieznacznie niższe niż w gminach wiejskich i wyniosły 4 146,1 zł.

Wydatki majątkowe

Szybki wzrost wydatków bieżących, mający swe źródło przede wszystkim w konieczności sfinansowania podwyżek wynagrodzeń nauczycieli (pomijamy wzrost wydatków na świadczenia rodzinne, gdyż został on w pełni sfinansowany zwiększonymi dotacjami celowymi), znalazły swoje odbicie w wydatkach majątkowych, które były o 26% niższe od planowanych na ten rok kwot. Równocześnie wydatki majątkowe były o 18% niższe niż rok wcześniej. Niskie zaangażowanie wydatków majątkowych to stała tendencja, której najczęstszą przyczyną są problemy organizacyjne i techniczne, dotyczące m.in. procedur przetargowych i konfliktów z wykonawcami zadań inwestycyjnych. Spadek tej kategorii wydatków odnotowały wszystkie samorządy województwa podkarpackiego. W roku 2019 wydatkowały one środki odpowiadające 83% wartości z roku poprzedniego. Wyjątkiem były powiaty, w których pomimo spadku wydatkowanych kwot w stosunku do roku 2018 (zjawisko obserwowane w całym kraju) wielkości te były o połowę wyższe niż zakładano w planie wydatków na rok 2019.

Wydatki według działów

Struktura działowa wydatków podkarpackich JST wykazuje w ostatnich latach dość znaczące zmiany, spowodowane trzema zasadniczymi czynnikami:

- nałożeniem na samorządy nowych zadań zleconych polegających na wypłacie świadczeń pieniężnych z programów „Rodzina 500+” oraz „Dobry start” (nazywany często programem 300+, przy czym zakres finansowy tych świadczeń stopniowo się zwiększa,
- wzrostem wydatków na oświatę, mającą swe źródło w podwyżkach wynagrodzeń nauczycieli przyznanych w 2019 r., *nota bene* bez zapewnienia samorządom pełnych środków na ich sfinansowanie,
- zmieniającymi się zgodnie z „cyklem unijnym” (najgłębszy „dołek” tego cyklu przypada zawsze na drugi i trzeci rok siedmioletniego okresu programowania, gdy stopniowo wygasają wydatki z poprzedniego okresu programowania i nie ma jeszcze znaczących wydatków z kolejnego okresu) rozmiarami wydatków ponoszonych w kolejnych latach na inwestycje drogowe.

Tabela 5. Wydatki JST województwa podkarpackiego w latach 2010-2019 według działów

Treść	2010	2015	2016	2017	2018	2019
mln zł						
Ogółem	9.865,9	10.351,7	10.394,4	12.306,0	14.146,7	14.779,5
w tym:						
Oświata i wychowanie ¹	3.262,5	3.637,7	3.644,7	4.013,6	4.115,3	4.451,3
Pomoc społeczna i Rodzina ²	1.645,4	1.610,9	2.815,2	3.320,9	3.425,4	3.911,4
Transport	1.687,3	1.396,1	1.042,9	1.503,5	2.281,2	1.767,9
Gospodarka komunalna	720,8	667,8	564,5	676,8	1.092,3	1.335,0
Administracja	734,4	981,5	907,1	1.014,4	1.125,0	1.132,4
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	311,3	305,8	297,2	332,5	503,1	453,6
Kultura fizyczna	252,2	197,5	201,6	270,0	358,1	317,4
Bezpieczeństwo publiczne	289,9	186,7	187,1	209,0	244,7	258,3
Ochrona zdrowia	186,3	166,5	183,3	245,7	208,9	244,4
Gospodarka mieszkaniowa	155,7	230,9	156,6	232,7	194,0	231,1
Wydatki ogółem = 100						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:						
Oświata i wychowanie ¹	33,1	35,1	35,1	32,6	29,1	30,1
Pomoc społeczna i Rodzina ²	16,7	15,6	27,1	27,0	24,2	26,5
Transport	17,1	13,5	10,0	12,2	16,1	12,0
Gospodarka komunalna	7,3	6,5	5,4	5,5	7,7	9,0
Administracja	7,4	9,5	8,7	8,2	8,0	7,7
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3,2	3,0	2,9	2,7	3,6	3,1
Kultura fizyczna	2,6	1,9	1,9	2,2	2,5	2,1
Bezpieczeństwo publiczne	2,9	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7
Ochrona zdrowia	1,9	1,6	1,8	2,0	1,5	1,7
Gospodarka mieszkaniowa	1,6	2,2	1,5	1,9	1,4	1,6

¹ Razem z edukacyjną opieką wychowawczą

² Razem z pozostałym i zadaniami w zakresie polityki społecznej

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Zamieszczona poniżej tabela 6 obrazuje różnice w strukturze wydatków pomiędzy rodzajami jednostek samorządu terytorialnego. Szczególną uwagę zwraca rola, jaką w wydatkach na transport mają – relatywnie niewielkie w ogólnej kwocie wydatków JST w województwie – wydatki samorządu województwa.

Zauważyć też należy, że w wydatkach gmin na zadania własne wydatki na oświatę i wychowanie pochłaniają ok. 42% środków przeznaczonych na finansowanie zadań własnych. Pokazuje to jak istotne znaczenie dla gmin mają jakiegokolwiek zmiany systemowe zwiększające – bez odpowiedniej rekompensaty finansowej – wydatki na oświatę lub ograniczające finansowanie zadań oświatowych ze źródeł zewnętrznych.

Tabela 6. Wydatki JST województwa podkarpackiego w 2019 r. według działów i rodzajów jednostek

Treść	Ogółem	Woje- wództwo	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Gminy miejskie	Gminy wiejskie i miejsko- wiejskie
mln zł						
Ogółem	14.779,5	1.057,5	1.974,3	2.601,2	1.828,7	7.317,7
w tym:						
Oświata i wychowanie ¹	4.451,3	55,9	593,7	830,2	525	2138,2
Pomoc społeczna i Rodzina ²	3.911,4	32,5	247,1	589,1	514,5	2355,3
Transport	1.767,9	534,5	350,5	315,6	167,2	400,3
Gospodarka komunalna	1.335,0	1,4	4,7	247,8	179,5	901,6
Administracja	1.132,4	122,1	187,6	141,1	118,8	562,7
Wydatki ogółem = 100						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:						
Oświata i wychowanie ¹	30,1	5,3	30,1	31,9	28,7	29,2
Pomoc społeczna i Rodzina ²	26,5	3,1	12,5	22,6	28,1	32,2
Transport	12,0	50,5	17,8	12,1	9,1	5,5
Gospodarka komunalna	9,0	0,1	0,2	9,5	9,8	12,3
Administracja	7,7	11,5	9,5	5,4	6,5	7,7

¹ Razem z edukacyjną opieką wychowawczą

² Razem z pozostałym i zadaniami w zakresie polityki społecznej

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Środki z UE

Aby określić kwoty wydatków poniesionych na zadania finansowane ze środków unijnych należy posłużyć się danymi o kwotach dofinansowania wynikających z umów z beneficjentami oraz złożonych przez beneficjentów wnioskach o płatności, czyli o refundację już poniesionych wydatków. Wielkości wydatków określonych we wnioskach o płatność tylko nieznacznie różnią się od wydatków faktycznych, dla których brak precyzyjnych statystyk. Poszczególne projekty przypisywane są do odpowiednich województw zgodnie z miejscem realizacji projektu.

Tabela 7. Wykorzystanie środków UE w województwie podkarpackim w latach 2014-2019¹

Treść	Programy operacyjne ²							RAZEM
	POIŚ	POIR	POPC	POPW	POPT	POWER	RPO	
mln zł								
Umowy								
Polska	103.311,1	29.866,8	8.641,7	6.922,2	2.503,3	16.054,1	107.042,5	274.341,8
w tym: podkarpackie	3.340,3	1.791,9	276,0	1.319,8	0,0	649,8	7.341,7	14.719,5
Wnioski o płatność								
Polska	50.283,2	9.552,4	2.089,9	4.138,1	1.675,5	7.992,2	53.417,9	129.149,3
w tym: podkarpackie	1.489,4	780,9	83,4	760,3	0,0	447,7	4.417,2	7.978,8
na jednego mieszkańca, zł ³								
Umowy								
Polska	2.691,3	778,1	225,1	856,4	65,2	418,2	2.788,5	7.146,8
w tym: podkarpackie	1.570,1	842,3	129,7	620,4	0,0	305,4	3.450,9	6.918,8
Wnioski o płatność								
Polska	1.309,9	248,8	54,4	512,0	43,6	208,2	1.391,6	3.364,4
w tym: podkarpackie	700,1	367,0	39,2	357,4	0,0	210,4	2.076,3	3.750,4

¹ Bez środków na przedsięwzięcia Wspólnej Polityki Rolnej i programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej

² POIŚ = Program Operacyjny (PO) Infrastruktura i Środowisko, POIR = PO Inwestycje i Rozwój, POPC = PO Polska Cyfrowa, POPW = PO Polska Wschodnia, POWER = PO Wiedza – Edukacja – Rozwój, RPO = Regionalne Programy Operacyjne

³ Dla PO Polska Wschodnia do obliczeń na 1 mieszkańca przyjęto ludność pięciu województw objętych tym programem

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju

Od początku obecnej perspektywy finansowej (2014-2020) województwo podkarpackie otrzymało ze środków unijnych ok. 12,3 mld zł, w tym:

- z programów operacyjnych finansujących politykę spójności UE kwotę prawie 8 mld zł, w tym około 1,5 mld zł w ciągu ostatniego kwartału; dynamiczny wzrost otrzymanych środków w ostatnim okresie jest związany z kończeniem dużych projektów w ramach RPO (prawie 800 mln zł środków z RPO w ostatnich miesiącach),
- ze środków na zadania Wspólnej Polityki Rolnej UE ponad 4,3 mld zł.

Porównanie danych odnoszących się do województwa podkarpackiego z danymi dla całej Polski pokazuje przy tym, że kwoty przyznane województwu w podpisanych umowach są – w przeliczeniu na jednego mieszkańca – o ok. 4% niższe od średniej dla całej Polski. Znaczące zmiany w strukturze wydatków unijnych w województwie podkarpackim w porównaniu z Polską w ostatnich miesiącach są spowodowane w dużej mierze końcem obecnej perspektywy finansowej i płatnościami w kluczowych projektach. Kontrakcja jest praktycznie zakończona i obecny stan nie powinien ulec większym zmianom.

W obecnej perspektywie finansowej (2014-2020) ze środków UE przeznaczonych na finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej województwo podkarpackie otrzymało kwotę 4.326,5 mln zł, na którą złożyły się:

- 2.950,0 mln zł dopłat bezpośrednich,
- 1.316,5 mln zł na finansowanie zadań ujętych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- 60,1 mln zł na renty strukturalne przyznane w poprzedniej perspektywie finansowej.

Środki przekazane województwu podkarpackiemu na realizację zadań Wspólnej Polityki Rolnej UE stanowiły 3,7% środków wydatkowanych po 2013 r. na ten cel w całej Polsce, w tym 4,0% środków wydatkowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i ok. 3,5% środków na dopłaty bezpośrednie.

2.4. Deficyt i dług

Wynik budżetu	Zbiorczy wynik budżetów wszystkich JST województwa podkarpackiego na koniec roku 2019 wyniósł ok. 127,2 mln zł. To dobra informacja, w perspektywie zaplanowanego na rok 2019 deficytu w wysokości 934,4 mln zł. Ujemny wynik (deficyt) budżetu odnotowano w 69 jednostkach samorządowych z terenu województwa, w tym w 65 samorządach gminnych, w jednym mieście na prawach powiatu (w Rzeszowie) oraz w trzech powiatach (tj. dębickim, stalowowolskim oraz strzyżowskim). Największy deficyt – blisko 63 mln zł – charakteryzował budżet Rzeszowa.
Dług JST	Nie zostały jeszcze opublikowane dane o zadłużeniu JST na koniec roku 2019. Oszacowane przez nas na podstawie dostępnej na stronie internetowej Ministerstwa Finansów bazy wieloletnich prognoz finansowych JST na rok 2020 i lata następne zadłużenie podkarpackich JST ² wyniosło w końcu 2019 r. 3.997,5 mln zł i było o 360 mln zł wyższe niż przed rokiem. Najszybciej (o 18%) wzrosło w 2019 r. zadłużenie gmin miejsko-wiejskich oraz miejskich (14%). Prognozy zawarte w WPF JST zakładają szybki przyrost zadłużenia w 2020 roku – łączne zadłużenie wszystkich gmin podkarpackich ma wzrosnąć w 2020 r. o 16%, samorząd województwa zaplanował na rok 2020 wzrost długu o 45%.
Dług SPZOZ	Nadal nierozwiązanym problemem jest zadłużenie samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Według ostatnio opublikowanych danych dług SPZOZ z województwa podkarpackiego wyniósł w końcu III kwartału 2019 r. 1.145 mln zł i był aż o 12,4% większy niż w końcu 2018 r.
Podkarpackie na tle innych województw	Dochody i wydatki JST z województwa podkarpackiego przypadające na jednego mieszkańca od wielu lat są niższe od analogicznych wskaźników obliczanych dla całej Polski. W 2019 r. dochody JST z województwa podkarpackiego przypadające na jednego mieszkańca były o 3,3% niższe od średniej dla całej Polski, podczas gdy w 2018 r. wskaźnik ten wynosił 98,5%. O niskim poziomie dochodów decydują własne dochody podatkowe, które w 2019 r. były w województwie podkarpackim aż o 33,4% niższe od średniej krajowej. Wyraźnie niższe od średniej krajowej – chociaż tu widoczna jest stała poprawa – były również dochody pochodzące z budżetu UE i innych źródeł zagranicznych. Niski poziom dochodów podatkowych i dotacji unijnych częściowo zrekompensowany został wyższymi od transferami środków z budżetu państwa, zaliczanych do krajowych dochodów niepodatkowych.

² Rzeszów, Świdnica, Ostrów, Jawornik, Stubno, Nisko, Rakszawa, gmina miejska i gmina wiejska Łańcut, Nowa Sarzyna, powiat lubaczowski, Brzyska i Pawłosiów nie podały w WPF JST swojego zadłużenia na koniec 2019 r. Oszacowaliśmy jako średnią ze stanu zadłużenia z końca 2018 r. i prognozy zadłużenia w końcu 2020 r.

Tabela 8. Dochody JST na jednego mieszkańca w Polsce i w województwie podkarpackim w latach 2015-2019

Treść	2015	2016	2017	2018	2019
	zł na mieszkańca				
POLSKA					
Dochody ogółem	5.175,4	5.554,3	5.981,2	6.552,8	7.246,6
Dochody podatkowe	1.826,9	1.933,7	2.104,4	2.322,4	2.505,2
Krajowe dochody niepodatkowe	2.963,0	3.445,6	3.663,3	3.816,8	4.275,0
Dochody zagraniczne	385,4	175,1	213,5	413,6	466,3
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE					
Dochody ogółem	4.836,7	5.109,2	5.713,7	6.457,9	7.006,8
Dochody podatkowe	1.238,9	1.315,8	1.409,8	1.553,5	1.664,1
Krajowe dochody niepodatkowe	3.093,8	3.653,3	3.957,1	4.229,9	4.712,5
Dochody zagraniczne	504,0	140,1	346,7	674,5	630,2
	Polska = 100				
Dochody ogółem	93,5	92,0	95,5	98,6	96,7
Dochody podatkowe	67,8	68,0	67,0	66,9	66,4
Krajowe dochody niepodatkowe	104,4	106,0	108,0	110,8	110,2
Dochody zagraniczne	66,5	67,6	69,5	78,1	83,9

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Niższe od średnich krajowych są również – co wydaje się zresztą dość oczywiste – przypadające na jednego mieszkańca wydatki podkarpackich JST, przy czym i tu wskaźniki z roku 2019 nie są lepsze niż w roku 2015, a ponadto są gorsze niż w latach 2017-2018. Widzimy też, że struktura wydatków podkarpackich JST jest wyraźnie inna niż dla całej Polski – znacznie mniej środków JST przeznaczają na dotacje, niższe są też przypadające na jednego mieszkańca wydatki jednostek budżetowych, wyższe są natomiast wydatki socjalne.

Tabela 9. Wydatki JST na jednego mieszkańca w Polsce i w województwie podkarpackim w latach 2015-2019

Treść	2015	2016	2017	2018	2019
	zł na				
POLSKA					
Wydatki ogółem	5.107,7	5.361,7	5.988,7	6.749,0	7.290,3
w tym:					
świadczenia pieniężne	441,9	925,8	1.095,0	1.096,5	1.324,7
wydatki bieżące jednostek budżetowych	3.109,4	3.177,4	3.345,9	3.585,2	3.889,0
wydatki majątkowe	1.003,2	672,2	916,3	1.360,2	1.321,1
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE					
Wydatki ogółem	4.866,1	4.887,3	5.779,8	6.644,4	6.947,0
w tym:					
świadczenia pieniężne	494,0	1.037,4	1.221,1	1.227,5	1.422,5
wydatki bieżące jednostek budżetowych	2.817,5	2.856,3	3.035,6	3.259,4	3.570,3
wydatki majątkowe	1.122,9	566,1	1.046,1	1.612,5	1.362,6
	Polska = 100				
Wydatki ogółem	95,3	91,2	96,5	98,5	95,3
w tym:					
świadczenia pieniężne	111,8	112,0	111,5	111,9	107,4
wydatki bieżące jednostek budżetowych	90,6	89,9	90,7	90,9	91,8
wydatki majątkowe	111,9	84,2	114,2	118,5	103,1

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

3. Budżet państwa i budżety samorządowe na rok 2020

Analiza uchwalonej przez Sejm ustawy budżetowej pod kątem wpływu, jaki kształt tego budżetu będzie miał na finanse jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r. wskazuje, że rok ten będzie dla samorządów bardzo trudny.

Najpoważniejszym problemem wydaje się być utrata znacznej części wpływów z udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych. Utrata ta wynika z podjętych w 2019 r. decyzji obniżających wpływy z tego podatku – obniżenia podstawowej stawki PIT z 18 do 17% oraz wprowadzenia ulg i zwolnień podatkowych dla osób w wieku do 26 lat. W uchwalonej przez Sejm ustawie budżetowej przyjęto, że dochody z budżetu państwa wyniosą w 2020 r. 66.515 mln zł, czyli o 3,4% więcej niż planowano w ustawie budżetowej na rok 2019 i o 1,6% więcej od kwoty podanej przez Ministerstwo Finansów w *Szacunkowych danych o wykonaniu o wykonaniu budżetu państwa za styczeń – grudzień 2019 r.* Przy obowiązujących zasadach wyliczania udziałów JST we wpływach z PIT dynamika dochodów JST z tego tytułu powinna być zbliżona do dynamiki przewidywanej dla budżetu państwa. Oznacza to znaczny uszczerbek dla budżetów JST, gdyż nie przewidziano żadnego mechanizmu rekompensującego jednostkom samorządowym realne zmniejszenie wartości jednego z najważniejszych dochodów samorządowych – przewidywany wzrost cen w 2020 r. wynosi 2,5%.

Znacznie wyżej oceniono wzrost dochodów budżetu państwa i JST z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych. Według szacunków Ministerstwa Finansów ma on wynieść – w relacji do wstępnej oceny dochodów z CIT w 2019 r. – 9,6%. Waga udziałów z CIT w dochodach samorządowych jest jednak pięciokrotnie niższa niż w przypadku udziałów w PIT.

Globalna kwota subwencji ogólnych dla JST ma w 2020 r. wynieść 66.597,4 mln zł, czyli o ok. 7,8%. Analiza wydatków JST dokonywanych w ostatnich miesiącach 2019 r., już po wypłacie podwyższonych wynagrodzeń nauczycieli wskazuje jednak na fakt, iż nawet przy tak relatywnie wysokiej dynamice wzrostu dochodów JST z tytułu subwencji ogólnej wiele samorządów będzie odczuwało problemy z finansowaniem wynagrodzeń nauczycieli. Zasadny wydaje się więc postulowany przez kręgi samorządowe postulat przejęcia przez administrację rządową pełnej odpowiedzialności za wypłaty wynagrodzeń nauczycielskich kształtowanych – jak wiadomo – postanowieniami ustawowymi.

Na dotacje do zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych samorządom na mocy ustaw przewidziano w budżecie państwa na rok 2020 kwotę 54.971,1 mln zł. Wydaje się ona wystarczająca, chociaż z uwagi na fakt, iż nie są jeszcze dostępne o dotacjach na zadania zlecone wypłacone w 2019 r. niemożliwe jest oszacowanie dynamiki wydatków budżetu państwa na te dotacje.

Niewielkie – w porównaniu do budżetów z poprzednich lat – kwoty przewidziano na dotacje do zadań własnych. Mają one wynieść w 2020 r. nie więcej niż 2.817,2 mln zł.

Na dotacje (łącznie do zadań własnych i zadań zleconych) dla JST województwa podkarpackiego przewidziano kwotę 3.505,1 mln zł, z czego co najmniej 3.067 mln zł stanowią dotacje do zadań zleconych.

Na refundację wydatków poniesionych w związku z realizacją zadań wspieranych finansowo z budżetu UE i z innych źródeł zagranicznych przeznaczono w budżecie państwa na rok 2020 kwotę 88.402,5 mln zł, z czego prawie 34 mld zł (ok. 38%) ujęto w rezerwach celowych budżetu środków europejskich. Według naszych ocen kwota wydatków oszacowana została z dużym zapasem, nie powinno być więc problemów z terminową realizacją refundacji.

Aż o 13,3% większe niż w 2019 r. mają być wpłaty JST do budżetu państwa z tytułu tzw. „janosikowego”. Wpłaty te obciążają stosunkowo niewielką grupę JST o wysokich dochodach, lecz mimo to dla pewnych JST znaczny wzrost wpłat do budżetu może stanowić istotny problem.

Należy też zwrócić uwagę, że zagrożeniem dla budżetów samorządowych może być również to, iż jednej strony ujęte w budżecie państwa kwoty dochodów zostały zaplanowane na ryzykownie wysokim poziomie, z drugiej zaś – wątpliwości budzi także przyjęty do konstrukcji budżetu państwa wskaźnik wzrostu cen, w sposób dość bezpośredni wpływający na wysokość wydatków, które JST muszą ponieść w celu właściwego wykonania nałożonych na nie zadań. Nie należy przy tym liczyć na to, iż wyższa od planowanej inflacja spowoduje wzrost dochodów równoważący wyższe wydatki.

4. Indeks i ranking jakości życia w województwie podkarpackim

IBAF kontynuuje prace nad opracowaniem i wdrożeniem systemu ciągłego monitorowania czynników kształtujących jakość życia w gminach województwa podkarpackiego. Pierwszą, wstępną wersję systemu przedstawiliśmy na naszym seminarium we wrześniu. Wersja ta jest dalej doskonalona. Poniżej krótko przedstawimy, główne założenia rankingu oraz wyniki obliczeń przeprowadzonych po aktualizacji danych statystycznych obrazujących interesujące nas aspekty funkcjonowania gmin, mające bezpośredni lub pośredni wpływ na jakość życia mieszkańców gminy.

Narzędzie służące do samodzielnego określenia wag poszczególnych obszarów determinujących jakość życia i zestawienia na tej podstawie własnego rankingu wszystkich gmin województwa podkarpackiego jest – w nowej wersji – nadal dostępne na stronie internetowej IBAF pod adresem: <https://ibaf.edu.pl/ranking.php>.

Oprócz aktualizacji danych statystycznych i finansowych, cały czas rozwijamy ranking pod kątem nowych kategorii. W szczególności planujemy zwiększyć zakres wykorzystywanych danych m.in. o kwestie związane z jakością powietrza, dostępnością terytorialną warunkami dla rekreacji i uprawiania sportu oraz komunikacją zbiorową.

4.1. Założenia

Konstrukcja indeksu jakości życia opiera się na wyodrębnieniu dziesięciu niezależnych obszarów determinujących – w naszej opinii – jakość życia. Tych dziesięć obszarów w większym lub mniejszym stopniu pokrywa się najważniejszymi obszarami życia. Każdy z dziesięciu obszarów opisanych jako:

- Finanse,
- Oświata,
- Zdrowie,
- Infrastruktura i inwestycje,
- Rynek pracy,
- Administracja/społeczeństwo,
- Gospodarka komunalna,
- Aktywność gospodarcza,
- Rekreacja,
- Bezpieczeństwo.

jest opisany trzema lub czterema wskaźnikami, które uznaliśmy za najistotniejsze dla oceny wpływu danego obszaru na jakość życia i dla których dostępne są – dla wszystkich gmin lub powiatów – wiarygodne dane.

Wszystkie wykorzystywane przez nas wskaźniki i wartości mają charakter obiektywny i pochodzą z ogólnodostępnych baz danych statystycznych oraz finansowych. Dane zostały pobrane m.in. z Głównego Urzędu Statystycznego, Ministerstwa Finansów, Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, Komendy Głównej Policji i Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego.

Kluczowym elementem algorytmu sporządzania rankingu są wagi przypisywane każdemu z obszarów. Za przykładem zainicjowanego i realizowanego przez OECD programu „How’s Life”³, służącego kompleksowej ocenie jakości życia w skali państw i regionów przyjęliśmy, iż nie będziemy ustalać jednolitego dla wszystkich ocenianych jednostek i dla wszystkich osób korzystających z naszego systemu. Wagi są definiowane bezpośrednio przez użytkowników, którzy różnicując wagi przypisywane poszczególnym obszarom mogą wskazać te obszary, które z ich punktu widzenia są najważniejsze dla kształtowania jakości życia w danej gminie. Jak wcześniej pokazaliśmy (w materiałach na seminarium samorządowe we wrześniu 2019 r.⁴), zmiana systemu wag może prowadzić do zupełnie innego ukształtowania wartości indeksu jakości życia

Wszystkie wskaźniki będą okresowo aktualizowane w miarę pojawiania się nowych danych finansowych i statystycznych. Zakładamy, że aktualizacje będą w miarę pojawiania się nowych danych, nie rzadziej jednak niż co pół roku.

³ Por. np. *How’s Life 2020. Highlights*, OECD, Paris 2020, dostępne na stronie internetowej <http://www.oecd.org/sdd/How-is-Life-2020-Highlights.pdf>

⁴ Raport dostępny na stronie internetowej <https://ibaf.edu.pl/raporty.html>

4.2. Zmienne

Do obliczenia wartości indeksu dla dowolnej gminy wykorzystywane są wartości 31 zmiennych:

Obszary	Zmienne
Finanse	Wskaźnik stabilności finansowej Udział dochodów własnych w dochodach budżetu gminy Dochody z udziałów w PIT na jednego mieszkańca Dochody własne na jednego mieszkańca
Oświata	Odsetek dzieci w wieku 0-3 lat w żłobkach Wydatki na edukację na jednego ucznia Liczba uczniów na jeden oddział Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat w przedszkolach
Zdrowie	Porady podstawowej opieki zdrowotnej na jednego mieszkańca Liczba łóżek szpitalnych na 1000 mieszkańców Liczba aptek lub punktów aptecznych na 1000 mieszkańców
Inwestycje i infrastruktura	Wydatki majątkowe na jednego mieszkańca Wydatki inwestycyjne w ostatnich 5 latach na jednego mieszkańca Udział wydatków majątkowych w wydatkach budżetu gminy
Rynek pracy	Przeciętne wynagrodzenie mieszkańców gminy Stopa bezrobocia rejestrowanego Pracujący na 1000 mieszkańców
Administracja i społeczeństwo	Frekwencja podczas I tury wyborów samorządowych w 2018 r. Dostępność urzędu miasta/gminy Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
Gospodarka komunalna	Odsetek mieszkańców z dostępem do sieci wodociągowej Odsetek mieszkańców z dostępem do sieci gazowej Odsetek mieszkańców z dostępem do sieci kanalizacyjnej
Aktywność gospodarcza	Osoby prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców Podmioty zatrudniające powyżej 250 osób na 10000 mieszkańców Podmioty nowo zarejestrowane na 10000 osób w wieku produkcyjnym
Kultura i rekreacja	Odsetek terenów zielonych i rekreacyjnych w powierzchni gminy Księgozbiór w bibliotekach publicznych na 1000 mieszkańców Turystyczne miejsca noclegowe na jednego mieszkańca
Bezpieczeństwo	Przestępstwa stwierdzone na 1000 mieszkańców Wykrywalność przestępstw

4.3. Aktualizacja bazy danych

W najnowszej wersji rankingu zaktualizowaliśmy dane finansowe (wykonanie uchwał budżetowych za rok 2019), prognozę stabilności finansowej, dane o inwestycjach oraz rynku pracy. Następną aktualizacja planowana jest na koniec drugiego kwartału.

4.4. Wyniki rankingu

W porównaniu z poprzednią edycją w rankingu bez uwzględnienia wag nie zaszły duże zmiany. Wszystkie poniższe klasyfikacje podajemy przy równych wagach dla wszystkich obszarów. Indywidualnie przygotowane rankingi, operujące innym zestawem wag mogą być oczywiście inne.

W czołówce rankingu nie zaszły istotne zmiany – odnotować jedynie należy awans na piąte miejsce rankingu Cisnej, która – w porównaniu z poprzednią edycją rankingu – zamieniła się miejscami z Mielcem.

W kategorii miast na prawach powiatu Rzeszów oraz Krosno nadal znajdują się na czele rankingu. Dostęp do usług publicznych, dobra oferta edukacyjna i stabilność finansowa tych miast gwarantuje, że niezależnie od tego, jakich wag użyjemy, te dwa miasta będą zawsze w czołówce. Przemyśl

i Tarnobrzeg wyglądają znacznie słabiej zarówno pod względem finansowym jak i inwestycyjnym; oba znajdują się w drugiej dziesiątce.

Wśród gmin wiejskich na czele rankingu dwa samorządy z powiatu leskiego: Solina oraz Cisna. Wśród miast najwyżej w rankingu jest Łańcut, ale większość pozostałych miast powiatowych znajduje się w pierwszej dwudziestce, a różnice pomiędzy nimi nie są duże.

W zamieszczonych poniżej tabelach przedstawiono gminy zajmujące najwyższe pozycje w rankingu jakości życia dla wyodrębnionych kategorii gmin. Oprócz wartości indeksu i pozycji w rankingu wszystkich gmin województwa dla każdej gminy wskazano te kategorie, które wpływały korzystnie na wartość indeksu i te, które w danej gminie wycenione zostały najniżej.

W obejmującym tylko cztery gminy rankingu miast na prawach powiatu niezagrożone jest pierwsze miejsce Rzeszowa. Zwraca jednak uwagę fakt, że o ile indeks jakości życia dla Krosna jest stosunkowo niewiele niższy od wartości dla Rzeszowa, to indeksy dwóch pozostałych miast na prawach powiatu są zdecydowanie niższe. Interującym tematem do dalszych badań wydaje się analiza przyczyn niskich ocen obszaru „Administracja i społeczeństwo” w Rzeszowie i Krośnie.

Tabela 10. Ranking jakości życia w podkarpackich miastach na prawach powiatu

L.p.	Gmina	Pozycja w rankingu wszystkich gmin	Indeks	Mocne strony	Słabe strony
1	Rzeszów	1	7,767	FIN, KOM, RYN	REK, ADM
2	Krosno	2	7,410	KOM, ZDR	ADM, BEZ
3	Przemyśl	11	6,561	KOM, ZDR	INW, BEZ
4	Tarnobrzeg	15	6,474	KOM, OŚW	REK, INW

¹ FIN – Finanse; OŚW – Oświata; ZDR – Zdrowie; INW – Infrastruktura i inwestycje; RYN – Rynek pracy; ADM – Administracja/Społeczeństwo; KOM – Gospodarka komunalna; AKT – Aktywność gospodarcza; REK – Rekreacja, BEZ – bezpieczeństwo

Źródło: obliczenia własne

W rankingu miast najwyższe miejsca zajmują największe miasta powiatowe województwa. Aż sześć z nich mieści się w pierwszej dziesiątce rankingu obejmującego wszystkie gminy województwa. Atutem tych miast jest przede wszystkim niezła infrastruktura komunalna.

Tabela 11. Czołowe 10 gmin miejskich w rankingu jakości życia

L.p.	Gmina	Pozycja w rankingu wszystkich gmin	Indeks	Mocne strony	Słabe strony
1	Łańcut	4	7,197	KOM, REK	INW, BEZ
2	Mielec	6	6,871	KOM, FIN	INW, ADM
3	Sanok	7	6,796	KOM, OŚW	INW, ADM
4	Jarosław	8	6,778	KOM, BEZ	REK, INW
5	Leżajsk	9	6,670	KOM, ZDR	INW, REK
6	Stalowa Wola	10	6,586	KOM, RYN	ADM, AKT
7	Dębica	12	6,505	KOM, RYN	INW, ADM
8	Jasło	13	6,502	KOM, RYN	REK, INW
9	Radymno	20	6,352	KOM, BEZ	AKT, ADM
10	Lubaczów	23	6,318	KOM, BEZ	ADM, REK

¹ FIN – Finanse; OŚW – Oświata; ZDR – Zdrowie; INW – Infrastruktura i inwestycje; RYN – Rynek pracy; ADM – Administracja/Społeczeństwo; KOM – Gospodarka komunalna; AKT – Aktywność gospodarcza; REK – Rekreacja, BEZ – bezpieczeństwo

Źródło: obliczenia własne

Jakość życia w mniejszych miastach, będących częścią gmin miejsko-wiejskich ocenić należy niżej od jakości życia w większych miastach powiatowych. Tylko pięć pierwszych gmin miejsko-wiejskich w rankingu ma wartości indeksu jakości życia większe od średniej dla wszystkich gmin województwa.

Zasadniczym problemem tych gmin jest niska jakość (albo jakość i dostępność) usług publicznych, głównym atutem – wyższy niż w większych miastach poziom bezpieczeństwa mieszkańców.

Tabela 12. Czołowe 10 gmin miejsko-wiejskich w rankingu jakości życia

L.p.	Gmina	Pozycja w rankingu wszystkich gmin	Indeks	Mocne strony	Słabe strony
1	Głogów Małopolski	14	6,501	KOM, BEZ	ZDR, REK
2	Boguchwała	17	6,465	BEZ, KOM	REK, ZDR
3	Lesko	18	6,455	KOM, BEZ	ADM, OŚW
4	Cieszanów	21	6,345	BEZ, KOM	FIN, REK
5	Zagórz	29	6,182	BEZ, KOM	ADM, AG
6	Ustrzyki Dolne	30	6,159	REK, BEZ	FIN, OŚW
7	Nowa Dęba	32	6,146	KOM, RYN	INW, ADM
8	Kolbuszowa	34	6,098	BEZ, KOM	INW, ADM
9	Sokołów Małopolski	38	6,054	KOM, BEZ	FIN, REK
10	Baranów Sandomierski	39	6,050	INW, KOM	AKT, FIN

¹ FIN – Finanse; OŚW – Oświata; ZDR – Zdrowie; INW – Infrastruktura i inwestycje; RYN – Rynek pracy; ADM – Administracja/Społeczeństwo; KOM – Gospodarka komunalna; AKT – Aktywność gospodarcza; REK – Rekreacja, BEZ – bezpieczeństwo

Źródło: obliczenia własne

W rankingu gmin wiejskich niezmiennie najwyższe pozycje zajmują dwie gminy bieszczadzkie. Ich wysokie pozycje w rankingu obejmującym wszystkie gminy województwa podkarpackiego pokazuje, jak bardzo zróżnicowana jest ta grupa gmin podkarpackich. Widzimy też, że obszarami, które w pierwszej kolejności wymagałyby poprawy w gminach wiejskich – nawet tych, w których jakość życia oceniana jest relatywnie wysoko – są problemy z ochroną zdrowia i wspieraniem aktywności gospodarczej. Mocnymi stronami najlepszych gmin wiejskich jest poziom bezpieczeństwa mieszkańców oraz – co może budzić zdziwienie – stan gospodarki komunalnej.

Zauważmy też, że wspólną cechą niemal wszystkich gmin wiejskich z czołowej dziesiątki jest ich nierolniczy charakter – przeważają gminy o dużym potencjale turystycznym oraz gminy umiejscowione na obrzeżach większych miast i pełniące funkcje ich zaplecza..

Tabela 13. Czołowe 10 gmin wiejskich w rankingu jakości życia

L.p.	Gmina	Pozycja w rankingu wszystkich gmin	Indeks	Mocne strony	Słabe strony
1	Solina	3	7,271	INW, AKT	RYN, ZDR
2	Cisna	5	7,022	AKT, BEZ	ZDR, KOM
3	Trzebownisko	16	6,470	KOM, INW	REK, ZDR
4	Lutowiska	19	6,400	ADM, BEZ	INW, ZDR
5	Padew Narodowa	22	6,338	KOM, INW	OŚW, AKT
6	Gorzyce	24	6,261	KOM, BEZ	AKT, INW
7	Świlcza	26	6,223	KOM, BEZ	ZDR, AKT
8	Żyraków	27	6,213	KOM, BEZ	AKT, ZDR
9	Krasne	31	6,150	KOM, BEZ	ZDR, REK
10	Czermin	33	6,138	BEZ, RYN	FIN, AKT

¹ FIN – Finanse; OŚW – Oświata; ZDR – Zdrowie; INW – Infrastruktura i inwestycje; RYN – Rynek pracy; ADM – Administracja/Społeczeństwo; KOM – Gospodarka komunalna; AKT – Aktywność gospodarcza; REK – Rekreacja, BEZ – bezpieczeństwo

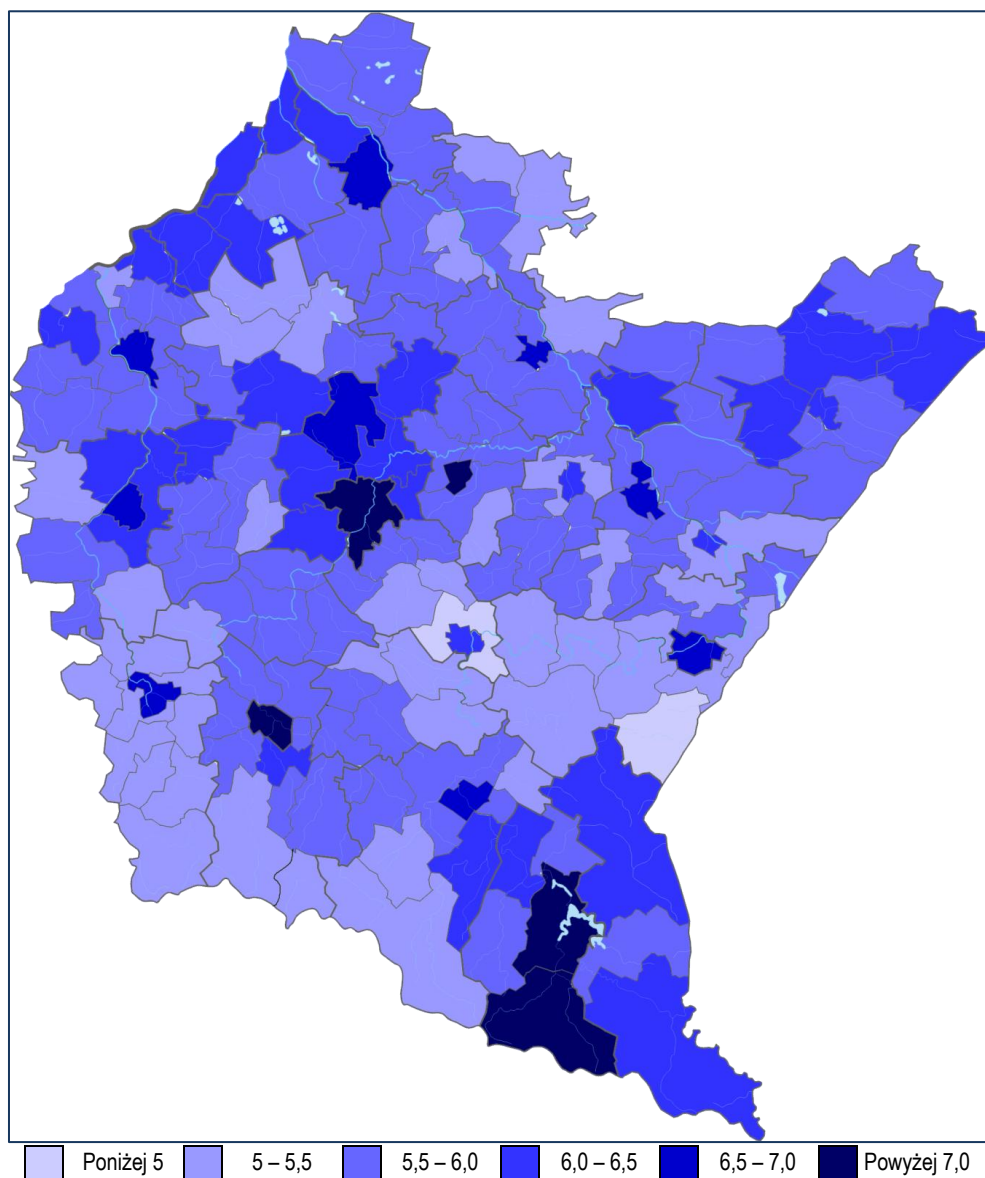
Źródło: obliczenia własne

Jako podsumowanie bieżącego rankingu przedstawimy trzy graficzne prezentacje obrazujące zróżnicowanie indeksów jakości życia i związek pomiędzy jakością życia a potencjałem finansowym gmin. Mapa na rysunku 1 pokazuje aktualne indeksy jakości życia wszystkich gmin województwa

podkarpackiego. Na mapie tej wyraźnie można zauważyć kilka, dobrze wyodrębnionych stref o podobnych wartościach indeksów jakości życia:

- Rzeszów z otaczającymi go gminami – z wysokimi wartościami indeksów jakości życia,
- północno-zachodnia strefa uprzemysłowiona,
- Beskid Niski i Pogórze Karpackie – z niskimi indeksami jakości życia i „wyspami” większych miast,
- Bieszczady i ich pogórze, charakteryzujące się wyraźnie wyższymi indeksami jakości życia od pozostałych gmin na terenach górskich i podgórskich.

Rysunek 1. Indeksy jakości życia gmin województwa podkarpackiego

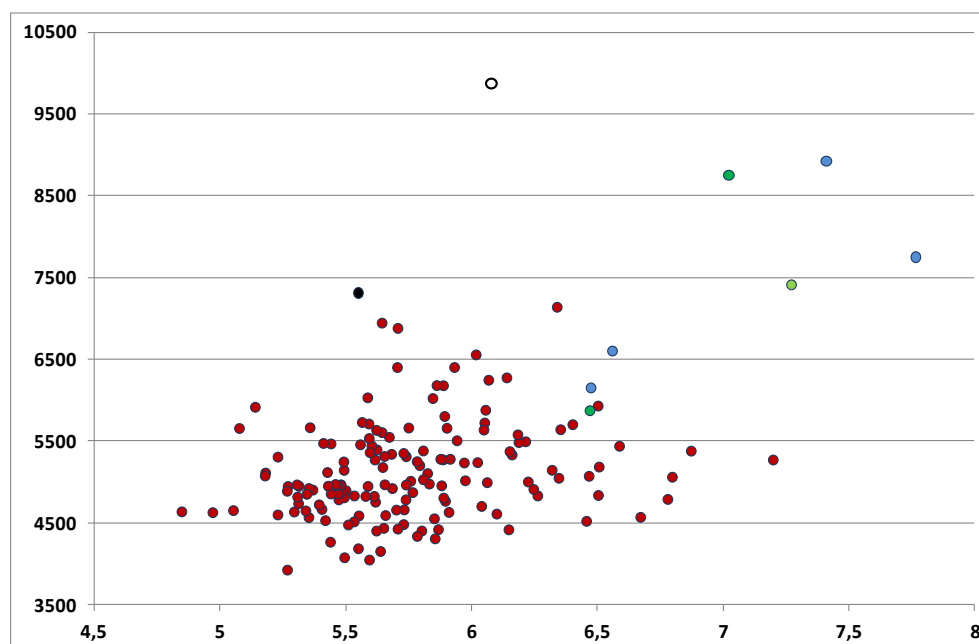

Źródło: obliczenia własne

Wyraźnie można też odczytać wpływ, jaki na jakość życia ma położenie w ponadregionalnym korytarzu transportowym, którym przebiega autostrada A4 i linia kolejowa z Krakowa do Medyki.

Rysunek 2 obrazuje relacje pomiędzy wielkością dochodów gminy przypadających na jednego mieszkańca (w złotych, na osi pionowej) i wartością indeksu jakości życia (na osi poziomej). Każdy punkt na tym rysunku odpowiada jednej gminie. Kolorem niebieskim oznaczono miasta na prawach powiatu, zielonym – trzy gminy wiejskie zajmujące najwyższe pozycje w rankingu, kolorem czarnym – gminę Jodłowa, a kolorem białym – gminę Ostrów. Dla analizy rysunku 2 istotna jest informacja, że średnia dla całego województwa wartość indeksu jakości życia wynosi 6,174, a średnia wielkość dochodów na jednego mieszkańca – 5500 zł.

Rysunek 2. Korelacja wartości indeksów jakości życia i dochodów gmin na jednego mieszkańca województwa podkarpackiego

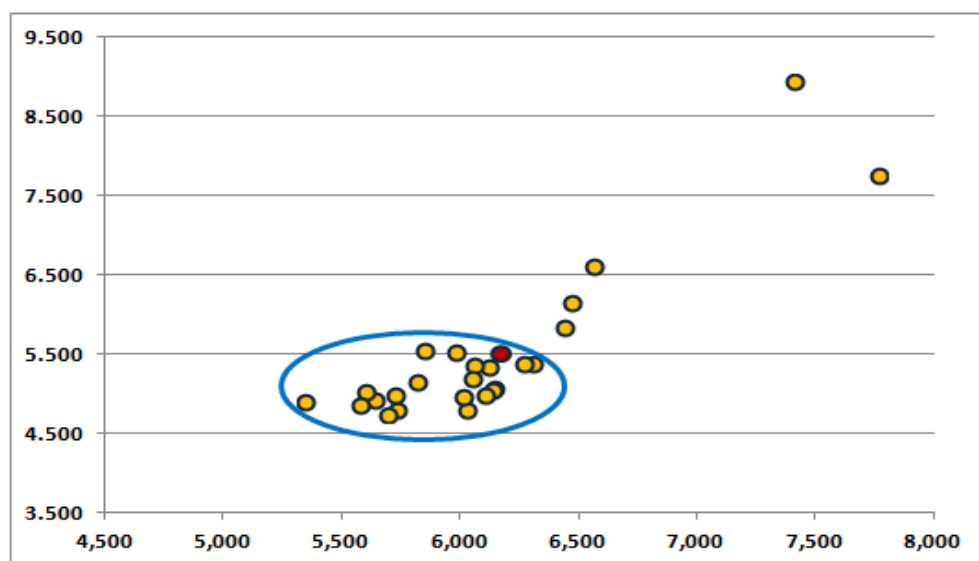

Źródło: obliczenia własne

Największą grupę tworzą gminy o stosunkowo niskich dochodach (5,2 – 6 tys. zł na osobę) i niskich – w porównaniu z gminami z czołówki rankingu – wartościach indeksu jakości życia. Nie ma jednak klarownej zależności pomiędzy poziomem dochodów samorządowych, a wartościami indeksu jakości życia, a dla gmin o wyższych dochodach rozproszenie wartości indeksu jakości życia jest wyraźnie większe. Widać to na przykład gdy porównamy pozycje na wykresie Rzeszowa oraz gmin Jodłowa i Ostrów. Dochody na jednego mieszkańca w gminie Jodłowa są tylko o 5,7% niższe od dochodów na jednego mieszkańca Rzeszowa. Ostrów, charakteryzujący się najwyższym poziomem dochodów na jednego mieszkańca w całym województwie, ma wartość indeksu jakości życia podobną do wielu gmin dysponujących dochodami o połowę mniejszymi.

Pozornie bardziej uporządkowany obraz relacji dochodów na jednego mieszkańca i wartości indeksów jakości życia otrzymamy po uśrednieniu danych dla gmin w powiatach. Wykres takiej zależności przedstawiono na rysunku 3.

Rysunek 3. Korelacja wartości uśrednionych dla powiatów indeksów jakości życia i dochodów gmin na jednego mieszkańca województwa podkarpackiego

Źródło: obliczenia własne

Czerwonym kolorem zaznaczono punkt odpowiadający średniej wielkości dochodów na jednego mieszkańca i średniej wartości indeksu jakości życia. Przypomnieć należy, że cztery najbardziej wysunięte na prawo punkty wykresu odpowiadają miastom na prawach powiatu, natomiast punkty odpowiadające powiatom „ziemskim” – poza powiatem leskim – tworzą na wykresie „chmurę”, w której nie można doszukać się wyraźnej zależności obu badanych wielkości.

Widoczna jest natomiast wyraźna asymetria rozkładu tak wielkości dochodów na jednego mieszkańca, jak i indeksów jakości życia. O asymetrii tej świadczy fakt, iż z 25 podmiotów (cztery miasta na prawach powiatu, 21 powiatów „ziemskich”) zaprezentowanych na rysunku z:

- tylko siedem charakteryzuje się wartością indeksu jakości życia wyższą od średniej wojewódzkiej,
- tylko pięć ma dochody na jednego mieszkańca wyższe od średniej wojewódzkiej.

Analizując dane z rysunku z należy pamiętać, że zakres rzeczowy dochodów i wydatków miast na prawach powiatu jest inny dla gmin położonych w powiatach ziemskich, gdyż miastom na prawach powiatu przysługują – oprócz dochodów należnych gminom – również dochody należne powiatom, są one też zobowiązane do wykonywania wszystkich zadań publicznych przypisanych samorządom powiatowym. Problem ten można formalnie rozwiązać rozpisując pomiędzy wszystkie gminy dochody i wydatki powiatów, uznaliśmy jednak, iż założenie o równomiernym rozłożeniu dochodów i wydatków powiatu na gminy położone na terenie powiatu jest zarówno wątpliwe merytorycznie, jak i trudne do empirycznej weryfikacji.

5. PKB województwa podkarpackiego na tle Unii Europejskiej

W ubiegłym tygodniu Eurostat opublikował ostateczne dane za rok 2018 dotyczące produktu krajowego brutto dla poziomów NUTS 2 i 3 (makroregiony i województwa). PKB dla Polski liczone na mieszkańca z uwzględnieniem siły nabywczej jest na poziomie 67% średniej unijnej. Wynik ten jest zdecydowanie napędzany przez wydzielony niedawno okręg stołeczny, który jako jedyny w Polsce charakteryzuje się wielkością PKB powyżej średniej unijnej (147%). Wartości dla województw (oprócz województwa mazowieckiego) wynoszą od 47% do 76% średniej unijnej.

Tabela 14. Produkt krajowy brutto w wybranych państwach i regionach UE w latach 2012- 2018

Treść	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Strefa euro	108	108	108	108	108	107	107
Polska	67	67	67	68	68	69	70
Region Warszawski stołeczny	147	148	149	150	149	151	155
Warmińsko-mazurskie	48	48	48	49	49	48	48
Świętokrzyskie	50	49	49	49	49	49	51
Lubelskie	47	47	47	47	47	48	47
Podkarpackie	47	48	48	48	48	48	50
Podlaskie	48	49	49	49	48	49	50
Luksemburg	259	261	268	268	269	261	261
Bulgaria	46	46	47	48	49	50	50
Północno-wschodnia Bulgaria	29	28	30	29	30	31	33

Źródło: obliczenia własne na podstawie Eurostatu

Najniższy poziom PKB na jednego mieszkańca obserwujemy w Polsce w pięciu województwach Polski wschodniej. Martwi fakt, że województwa Polski Wschodniej w ostatnich latach nie zbliżają się ani do średniej ogólnopolskiej, ani do średniej unijnej. Dane przedstawione w tabeli 14 stawiają pod znakiem zapytania efektywność funkcjonowania mechanizmów rozwoju regionalnego oraz środków pomocowych w Polsce wschodniej. Porównując województwa Polski Wschodniej z jednostkami poziomu NUTS 3 z innych państw „nowej Unii” różnice na dynamice wzrostu względem średniej unijnej są bardzo wyraźne. Regiony w Rumuni, które w 2012 były na poziomie podobnym do

województwa podkarpackiego są obecnie na poziomie około 60% średniej unijnej. Szybsze tempo „doganiania” średniej unijnej można również zaobserwować na Węgrzech, w Bułgarii i na Litwie. Statystycznie najwyższe PKB per capita z uwzględnieniem siły nabywczej ma Luksemburg – ponad 250% średniej unijnej.

6. **Opinia IBAF o ustawie budżetowej na rok 2020**

Na stronie internetowej <https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/5462/plik/oe-285.pdf> opublikowano opracowaną przez W. Misiągę na zlecenie Kancelarii Senatu opinię o ustawie budżetowej na rok 2020. Główne tezy opinii są następujące:

1. Budżet państwa – w formie w jakiej został uchwalony w ustawie budżetowej jest – w sprzyjających warunkach makroekonomicznych – wykonalny, lecz zestawiony został na granicy bezpieczeństwa. Dotyczy to zarówno dochodów, jak i wydatków budżetowych.
2. W wyniku zastosowania opisanych poniżej operacji quasi-fiskalnych wynik budżetu państwa został sztucznie zawyżony o co najmniej 21 mld zł, czyli o ok. 0,9% przewidywanej wielkości PKB w 2020 r.
3. Dochody i wydatki budżetu środków europejskich zostały istotnie zawyżone, ale nie powoduje to zagrożeń dla finansów publicznych.
4. Dług Skarbu Państwa ma w 2020 r. wzrosnąć o kwotę znacznie większą od wynikającej z planowanych dochodów i wydatków budżetowych.
5. Najpoważniejszym zagrożeniem dla finansów publicznych pozostaje narastający deficyt sektora ubezpieczeń społecznych.
6. Dysproporcje dochodów i wydatków Funduszu Pracy powodują nieefektywne wykorzystanie znacznych środków publicznych.
7. Wynoszący ok. 32,2 mld zł (1,4% PKB) deficyt sektora finansów publicznych obciążą w 2020 r. pozabudżetowe segmenty sektora finansów publicznych

Link do tej opinii i inne raporty IBAF są też dostępne pod adresem
<https://ibaf.edu.pl/raporty.html>

Opracował zespół pracowników i współpracowników Instytutu Badań i Analiz Finansowych: Jan Misiąg, Wojciech Misiąg, Karolina Olechowska, Karolina Palimąka, Jacek Rodzinka i Tomasz Skica

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania
Instytut Badań i Analiz Finansowych
Ul. Sucharskiego 2 pok. 248
35-225 Rzeszów
Telefon: +48 17 866 11 85
Mail: ibaf@ibaf.edu.pl
Internet: <http://www.ibaf.edu.pl>